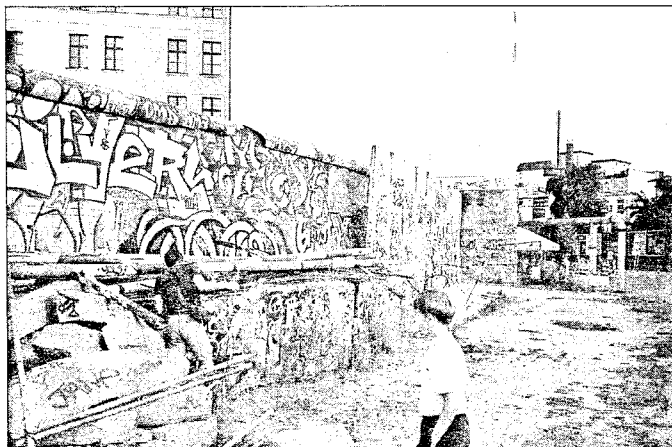

RESTENE: Dette er nesten alt som er igjen av Berlinmuren. Nå beklager de som en gang hadde størst glede av murens fall, den tidligere DDR-intelligentsiaen, at dette stykke av tysk historie er utradert.

Berlinmuren dypt savnet

**Berlinerne har kvittet seg med muren for godt.
Altfor godt, viser det seg, for nå setter glemselen inn.
Med de siste betong-restene forvitrer også minnet
om dem som trosset den historiske urett.**

Ap 10'8-96

MUR I PLAST: Snart må kanskje selv berlinerne nøye seg med Berlinmuren i små plastposser, til ågerpriser hos souvenir-selgerne.

AASMUND WILLERSRUD
Berlin

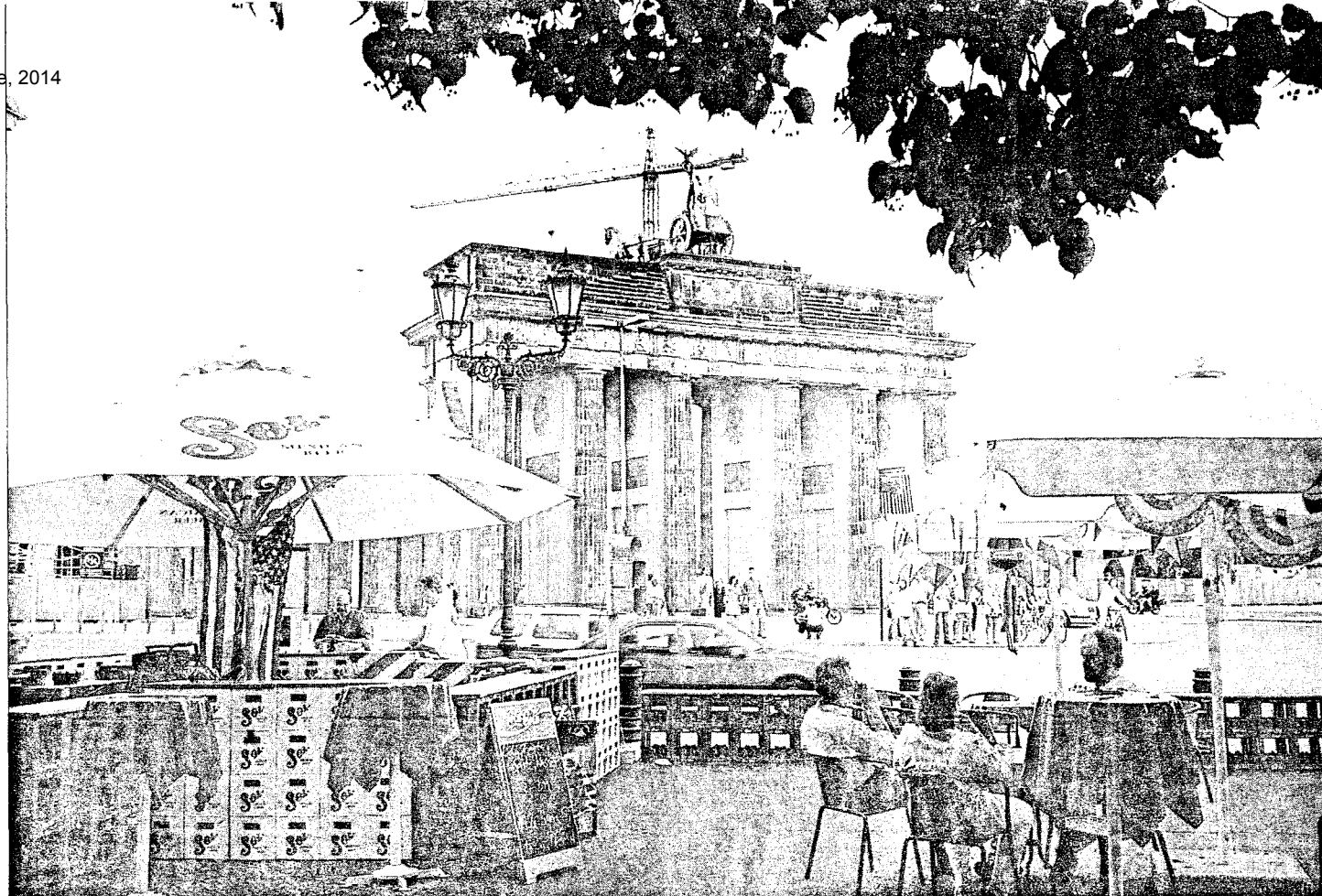
Like i nærheten av Potsdamer Platz, omtrent der hvor Köthener Strasse munner ut i Stresemannstrasse, står en av de siste bevarte rester av Berlinmuren i hundre meters lengde mellom tistler og ugress. Det er en del av innermuren, eller østmuren som hørte til Øst-Berlins indre forsvarsverker. Foran de høyreste betongelementene med sin fargerike vesteride ligger også noen sønderslåtte deier i en haug med forvridde, rustne stålstenger stikkende ut. I praksis er dette nesten alt som er tilbake av muren, som fra 13. august 1961 til 9. november 1989 delte ikke bare Berlin, men hele Europa i to fiendtlige blokker.

Noen har satt opp et nettingjerde for å beskytte dette håndfaste minne for ettertiden, men det er ingen sak å ta seg gjennom den smale porten som egentlig skulle vært låst. Nedenfra haugen med murrester lyder tydelige bankelyder. En ung kvinnelig turist fra California hamrer ivrig i vei, stikker hodet frem og utstøter et frydefullt rop idet hun får løs en ordentlig bit av den graffiti-lignende overflaten: «Look, I just got myself a beautiful mosaic».

Venninnen har allerede kommet seg ut av porten med en flere kilo tung «souvenir» mellom hendene, men det er umiskjennelig del av et vanlig betonggrør. Og dem finnes det mange av på den store bygge- og anleggsplass som hele Potsdamer Platz er i dag. Høyhuset til Daimler-Benz står snart ferdig. Det nye Berlin vokser opp av DDR-ruinene i forrykkende tempo, men omsider demrer det for folk flest at de er i ferd med å miste noe viktig i svingene.

Sporene vekk

Hvor var det den egentlig gikk, denne muren? Var det like inntil Brandenburger

PROMENADESTRØK I PLAST: Snuskete polseboder og fortauskaféer med billige, hvite plaststoler preger området rundt Brandenburger Tor - det som skulle være selve promenadestreeten i Berlin.

Tor, eller flere meter foran? Sporene er grundig utslettet, og der hvor piggrådsperringene gikk - dødsstripen - på østsiden, er det nå innrettet provisoriske polseboder og snuskete fortauskaféer med billige, hvite plaststoler og røde cola-kasser til bord.

På en provisorisk utscene underholder en mannlig (!) mavedanser til orientalske rytmer fra en kassettbåndopptaker.

En tilreisende kan slås av undring. Dette området ved Brandenburger Tor skulle være selve promenadestreeten i Berlin; i stedet ser det ut som et simpelt tivoli. Tysklands hovedstad strever ennå med å gjenreise sin status. Noen borgere har funnet tiden inne til å stanse opp og se seg tilbake. Må også berlinerne snart nøye seg med små biter av «The Berlin Wall» som souvenir-selgerne tilbyr i plastinnfatning til ågerpriser?

Støtte for hukommelsen

Ikke uventet gikk alarmen først i kretsen av tidligere DDR-intelligentsia; blant den generasjon som hele sitt skapende liv hadde fått utsikten vestover kvart av den drepende, grå betongveggen. De som med en

gang hadde størst grunn til å glede seg over murens fall, beklager nå at dette stykke tysk historie er blitt utradert.

– I dag behøver Berlin sin mur, sier billedkunstneren Bärbel Bohley og andre tidligere opposisjonelle i DDR. – Byen trenger en støttemur for sin hukommelse, fordi folk begynner å glemme hva frihet er, og hvordan den ble undertrykket.

Den nye tyske hovedstaden har imidlertid andre prioriteter for tiden. I den gamle sentrumsbydelen Mitte står kvartal etter kvartal frem i ny glans. Det luksuriøse franske varehuset Lafayette åpnet nylig dørene i et nytt glasspalass, mens byens politikere har sørget for å bevare og rekonstruere mye av den majestetiske, gamle stil i omgivelsene.

Anleggskunst

Det uferdige anleggsområdet omkring Potsdamer Platz har myndighetene gjort til Berlins nyeste turistattraksjon. «Guided tours» på byggeplassene er blitt sommerens suksess, og på kvelden kan man fra toppen av «Infobox», en fire-etasjers orange-farvet utstillingspaviljong, beundre «byggeplasskunsten» som oppstår når tu-

sener av neonlys tennes på heisekranenes vertikale stammer.

Også restene av Muren er utsmykket med kunstverk mellom all graffiti. Men betongveggen fortsetter å forfalle. Turister med hammer og meisel, i effektiv kombinasjon med vær og vind, bryter langsomt ned det som Erich Honecker hevdet å være «århundrets byggverk». DDR-statens forsvarsverker mot vestlig demokrati. Berlinmuren besto av 3,6 meter høye, prefabriserte betongelementer, som omsluttet Vest-Berlin i hele 155 kilometers lengde.

Med muren forsvinner også minnet om menneskene som trosset den, advarer folk som slår til lyd for en redningsaksjon. Dens fall for snart syv år siden symboliserte at motstand ikke er nytteløs når uretten råder. Men skal ettertiden forstå symbolikken, forutsetter det også at de får se noe av dimensjonene. Dette lar seg ikke gjenskape ved å stille opp enkelte elementer. Selve betongmuren var bare en del av Muren. Hele spærresonen i øst hører med i bildet av terror og undertrykkelse; med vaktårnene, piggrådgjerdene, pansersperrene, minefeltet og løpebanen for hunder. Her i «dødsstripen» skjøt regimet i Øst-Berlin ved 1600 tilfeller med skarpt mot sine egne

landsmenn. Av murens 80 kjente dødsofre ble 60 skutt, resten omkom i piggråden eller døde av andre årsaker.

Det aller meste av muren er forlenget blitt kvernet opp til fyllmasse og brukt som underlag for nye gater og veier. Av 45 000 elementer er bare noen få bevart, til dels på privat initiativ, og kan ennå observeres noen få steder, som her ved Potsdamer Platz, ved Bernauer Strasse, invalidekirkegården og i nærheten av Hauptbahnhof, hovedjernbanestasjonen.

Det tyske historiske museum sikret seg i 1990 et 210 meter langt stykke av muren, komplett med dødsstripen, ved Bernauer Strasse, en av murens mest kjente seksjoner. Men det viste seg at museet var planlagt på en tomt som tilhører den evangeliske kirke. Inntil 1961 lå dens kirkegård her, og menigheten ville ikke vike for muren igjen. Nå gjenstår museet ved Checkpoint Charlie som den beste kilde for dokumentasjon om murens fenomen. Midt i bakgården til et moderne kontorbygg som er under oppføring i Friedrichsstrasse kommer et spesialmuseum, komplett med murelementer, vaktårn og piggråd. Det vil antagelig også motvirke nostalgien for muren, som i seg selv beror på glemmelsen.

„Byen trenger en støttemur for sin hukommelse, fordi folk begynner å glemme hva frihet er, og hvordan den ble undertrykket“

Billedkunstner
Bärbel Bohley